

Karolina Rosomacha

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WPLYW CZYNNIKÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH NA KONKURENCYJNOŚĆ PRAGI

Streszczenie: W artykule przedstawiono metropolitalny wizerunek Pragi, stolicy Republiki Czeskiej. Omówione zostały cechy, które umożliwiają scharakteryzowanie tego miasta jako metropolii kontynentalnej. Praga jest miastem o charakterze międzynarodowym i odgrywa znaczącą rolę w Europie Środkowej. Jest atrakcyjna zarówno dla inwestorów zagranicznych, jak i krajowych, którzy decydują się na prowadzenie swej działalności gospodarczej w Pradze. Miasto jest konkurencyjne dla pozostałych regionów czeskich i dla innych stolic europejskich. Dominująca pozycja Pragi powoduje jednak narastanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego między nią a pozostałymi regionami w Republice Czeskiej.

Słowa kluczowe: miasto, metropolia, konkurencyjność, region, globalizacja, Praga.

1. Wstęp

W wyniku przełomu ustrojowego oraz przemian społeczno-politycznych trwających już od ponad 20 lat pozycja Republiki Czeskiej na arenie międzynarodowej stale rośnie. Otwarcie gospodarki narodowej spowodowało nawiązanie szerszej współpracy gospodarczej z międzynarodowymi partnerami handlowymi, a także umożliwiło udział w procesie integracji gospodarczej oraz uzyskanie członkostwa w Unii Europejskiej w 2004 r. W konsekwencji doszło do rozwoju społeczno-gospodarczego, a w strukturze PKB zmniejszył się udział przemysłu na rzecz zwiększonego udziału usług. Republika Czeska niewątpliwie jest również atrakcyjna dla zagranicznych inwestorów, dzieje się tak jednak w wyniku rosnącego znaczenia Pragi, gdyż to właśnie stolicy odgrywa istotną rolę w rozwoju państwa. Celem badawczym niniejszego opracowania jest przedstawienie oraz analiza czynników wpływających na konkurencyjność Pragi. W pierwszej jego części przedstawiono metropolitalny obraz oraz cechy szczególne miasta, w drugiej natomiast analizę wybranych czynników wpływających na konkurencyjność regionalną i międzynarodową Pragi.

2. Metropolitalny obraz Pragi

Z procesem wzrastania liczby wzajemnych powiązań gospodarczych o charakterze międzynarodowym ściśle związane jest zjawisko metropolizacji. Wielkie miasta są bowiem miejscem, gdzie globalizacja w pełni się przejawia, gdyż to właśnie w nich korporacje transnarodowe podejmują działalność gospodarczą, powodując wzrost ich znaczenia zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej. Mogą one wpływać na rozwój innych obszarów, a tym samym na rozwój społeczno-gospodarczy kraju i jego pozycję międzynarodową. Jednak dominująca rola wielkich miast może mieć także skutek negatywny i prowadzić do dysproporcji między jednostkami przestrzennymi w kraju.

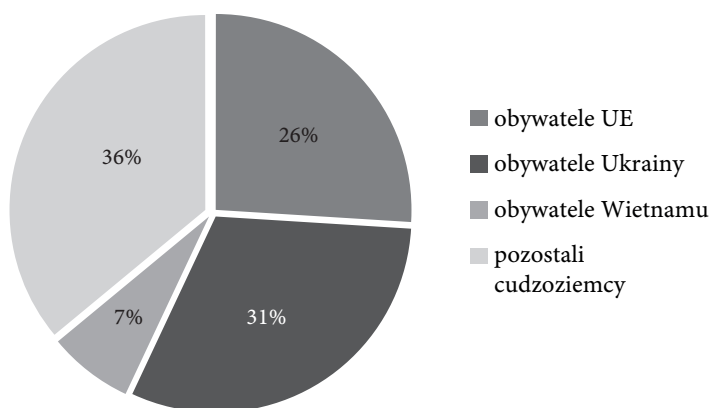
By stać się metropolią, miasto powinno wykazywać charakterystyczne cechy. Zastosowanie kryterium liczby ludności zamieszkującej dany obszar nie jest wystarczające do zaklasyfikowania miasta jako metropolii i konieczne jest uwzględnienie również takich aspektów, jak poziom i jakość usług, instytucji i infrastruktury, a także potencjał innowacyjny (związany z takimi dziedzinami, jak technologia czy ekonomia), polityczny, społeczny i kulturalny. Ważnym kryterium są cechy reprezentatywne dla danego miasta, wyróżniające je na tle innych obszarów¹. Równie ważne są funkcje egzogeniczne, jakie pełni miasto metropolitalne, jego wpływ na region, państwo i kontynent.

Od stycznia 2000 r. w Republice Czeskiej wyróżnia się 14 autonomicznych jednostek administracyjnych, zwanych krajami; należą do nich: kraj południowoczeski, południowomorawski, karłowarski, hradecki, liberecki, morawsko-śląski, ołomuniecki, pardubicki, pilzneński, środkowoczeski, ustecki, zliński, Wysoczyzna oraz miasto Praga. Podział administracyjny obowiązujący przed rokiem 2000 obejmował 7 regionów, nie uwzględniał jednak Pragi jako oddzielnej jednostki administracyjnej.

Dla Republiki Czeskiej Praga jest ośrodkiem politycznym, kulturowym, gospodarczym oraz miejscem tworzenia się i nawiązywania stosunków międzynarodowych. Miasto zajmuje powierzchnię 496 km², co stanowi 0,6% terytorium państwa; liczy ponad 1 mln mieszkańców (stan na 31 grudnia 2009 r.: 1 249 026, czyli prawie 12% ogółu obywateli Republiki Czeskiej). Gęstość zaludnienia nie jest duża i wynosi ok. 2535 mieszkańców na 1 km². Jest największym czeskim miastem, drugim co do wielkości jest Brno, liczące zaledwie jedną trzecią ludności stolicy.

Praga jest podzielona na 22 okręgi administracyjne, z których dodatkowo wydzielono 57 autonomicznych, ale niehomogenicznych części. Różnią się charakterem zabudowy mieszkalnej, funkcjami (mieszkaniowe, przemysłowe), gęstością zaludnienia, poziomem infrastruktury, a także socjalno-ekonomicznymi warunkami życia mieszkańców. Liczba ludności zamieszkującej poszczególne okręgi waha się od 500 nawet do ponad 100 tys.

¹ B. Jałowicki, *Spoleczna przestrzeń metropolii*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000, s. 21.

Rys. 1. Pochodzenie cudzoziemców mieszkających w Pradze (stan na dzień 31.12.2011).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Czeskiego Urzędu Statystycznego.

Opierając się na kryterium ilościowym, które uznaje, że metropolią jest miasto powyżej miliona mieszkańców, stolicę Republiki Czeskiej można nazwać metropolią. Jednak, jak już wspomniano, kryterium to nie jest wystarczające. W Pradze co roku notuje się wzrost liczby cudzoziemców, głównie obywateli Ukrainy, ale wzrasta również liczba obywateli UE (przede wszystkim ze Słowacji i z Polski). W roku 2011 do Pragi przybyło prawie o 24% więcej obywateli Unii niż w 2010. Obserwuje się również stały napływ wysoko wykwalifikowanych cudzoziemców (specjaliści, menedżerowie, kadry zarządzające) oraz znaczny spadek liczby nisko wykwalifikowanych pracowników (w 2010 r. było to o 36% mniej w porównaniu z rokiem 2009 i ponad 50% mniej niż w 2008 r.).

Praga jest regionem bardziej rozwiniętym niż pozostałe, a tym samym stanowi atrakcyjną lokalizację dla zagranicznych inwestorów. Obserwuje się tu największą wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych przypadającą na jednego mieszkańca, np. w 2006 r. było to 748 028 koron czeskich, podczas gdy na kraj środkowoczeski (drugi pod względem atrakcyjności) przypadało 157 672 koron na mieszkańca. Szacuje się, że tendencja ta będzie się utrzymywać. W Pradze mają siedziby czeskie oddziały światowych instytucji finansowych, np. AXA Bank Europe, Bank of Tokyo-Mitsubishi (Holland) N.V. Prague Branch, BRE Bank SA, HSBC Bank Plc, Citibank Europe plc., ING Bank, Commerzbank, Raiffeisen Bank, Deutsche Bank, The Royal Bank of Scotland, Fortis Bank SA/NV, GE Money Bank. Przez zagranicznego inwestora są zarządzane cztery największe czeskie banki zlokalizowane w Pradze: Česká spořitelna (kapitał Erste Group), Komerční banka (kapitał Société Générale), ČSOB (kapitał KBC), UniCreditBank (Bank Austria Creditanstalt). Oprócz instytucji finansowych swoje oddziały oraz centra w Pradze ma wiele innych firm handlowych (np. DHL, SAP AG, Interoute, Microsoft), a nowe przedsiębiorstwa nadal lokują tu swą działalność.

Kolejną cechą dowodzącą, że Praga jest metropolią, jest rozwinięta sieć transportu i komunikacji z zagranicą. W mieście krzyżuje się wiele ważnych dróg tranzytowych, jest ono również centralnym punktem większości dróg ekspresowych, wszystkich autostrad zlokalizowanych w Republice Czeskiej oraz tych, które wykraczają poza granice kraju, jak połączenie Praga–Brno–Bratysława czy Praga–Drezno–Berlin. Na terenie Pragi znajdują się dwie obwodnice miejskie (wielka obwodnica praska oraz praska obwodnica miejska). Stolica jest również istotnym międzynarodowym węzłem kolejowym. Czeska kolej oferuje bezpośrednie połączenia z Pragi do np. Zurychu, Bratysławy, Berlina, Wiednia, Splitu, Amsterdamu. Połączenie z zagranicą jest możliwe również drogą lotniczą, dzięki zlokalizowanemu w pobliżu Pragi lotnisku Praga-Ruzyně, największemu w Republice Czeskiej i Europie Środkowej. Posiada ono połączenia z ok. 130 portami lotniczymi na świecie i odprawia ok. 12 mln pasażerów rocznie. Lotnisko ma wydzielone trzy terminale: międzykontynentalny, dla krajów strefy Schengen oraz terminal VIP i prywatnych lotów.

Na tle innych środkowoeuropejskich wielkich miast czeską stolicę wyróżnia również olbrzymi potencjał turystyczny. Pod względem popularności zajmuje 6. miejsce w Europie, rocznie jest odwiedzana przez miliony turystów z całego świata. Oprócz wielu historycznych zabytków (Stare Miasto zostało wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO), oferuje wiele form rozrywki: od rekreacji (wiele ścieżek rowerowych, dla pieszych, rolkarzy, ogrody botaniczne i zoologiczne oraz liczne obiekty sportowo-rekreacyjne) po kulturę wysoką, dostosowując ofertę także do cudzoziemców.

Warto określić, do jakiego typu metropolii należałoby zakwalifikować Pragę. Można krótko przedstawić przykładowy podział metropolii ze względu na relacje z innymi metropoliami oraz rodzaj ich wpływu na gospodarkę światową, kontynentalną oraz regionalną. Z tej perspektywy możliwe jest wyróżnienie następujących podtypów²:

- metropolie światowe,
- metropolie kontynentalne,
- metropolie regionalne.

Posługując się tą klasyfikacją i opierając na przedstawionej charakterystyce, Pragę należy traktować jako metropolię kontynentalną. Jest to ważny ośrodek nie tylko w Europie Środkowo-Wschodniej, ale na całym kontynencie, i stale umacnia swoją pozycję poprzez ściśle międzynarodowe stosunki polityczne, gospodarcze i kulturowe z innymi metropoliami oraz podmiotami zagranicznymi. Została również przyporządkowana do kategorii miast, które powinny zyskać rangę ośrodków europejskich w pierwszej kolejności³.

---

² Tamże, s. 23.

³ K.A. Kuć-Czajkowska, *Funkcje metropolitalne Warszawy, Pragi i Budapesztu*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2009, nr 1, s. 75.

3. Konkurencyjność regionalna i międzynarodowa Pragi

Nie tylko państwa dążą do ciągłego rozwoju gospodarczego i społecznego poprzez konkurowanie z innymi krajami, ale również jest to ważny cel regionów. Posiadanie zdolności do osiągania korzyści w stale zmieniających się warunkach gospodarczych, politycznych i społecznych jest niezwykle istotne. W przypadku Pragi konkurencyjność ma charakter zarówno międzynarodowy, jak i regionalny. Jest to metropolia kontynentalna, która ma szczególne znaczenie zwłaszcza w Europie Środkowej.

W rankingu przygotowanym przez Cushman & Wakefield stolica Republiki Czeskiej pod względem atrakcyjności gospodarczej (branych jest pod uwagę 12 wskaźników, m.in. poziom i dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, infrastruktura telekomunikacyjna, ceny wynajmu pomieszczeń biurowych, uwarunkowania polityczne i prawne) w 2011 r. wyprzedziła Bratysławę i Budapeszt. W latach 2006–2010 była atrakcyjniejsza od Warszawy i Wiednia⁴. W analizie z 2010 r. przeprowadzonej przez firmę Roland Berger Strategy Consultants zbadano atrakcyjność gospodarczą stolic w Europie Środkowej i Wschodniej. Opierając się na 6 aspektach otoczenia społeczno-gospodarczego (jak rozwój infrastruktury, poziom innowacji, poziom życia mieszkańców i ich wykształcenie, internacjonalizm, turystykę), Pragę umieszczono na 2. miejscu, zaraz po Wiedniu (Budapeszt na 3. miejscu, Warszawę na 6., a Bratysławę na 7.).

Konkurencyjność regionalną należy rozumieć przede wszystkim jako „zdolność gospodarki regionalnej do sprostania konkurencji krajowej i międzynarodowej”⁵, a także umiejętność utrzymania stałego rozwoju w zmiennych warunkach rynkowych. Swobodny przepływ usług, kapitału, siły roboczej, a także postęp techniczny i technologiczny spowodowały, że przedsiębiorstwa wybierają najbardziej korzystną dla nich lokalizację działalności gospodarczej. Firmy, które decydują się na jej zmianę, biorą pod uwagę nie tylko kierunek, a więc państwo, ale również region, który stwarza im najlepsze warunki. Dlatego też we współczesnych, stale zmieniających się warunkach rynkowych konkurowanie regionów, w szczególności o najbardziej rozwinięte technologicznie i innowacyjne przedsiębiorstwa, jest zjawiskiem powszechnym.

W przypadku gdy w kraju są jednostki bardziej konkurencyjne od innych, powstają znaczne dysproporcje w rozwoju społeczno-gospodarczym i poziomie życia mieszkańców. Jednostki przestrzenne, które nie posiadają zdolności konkurowania, z reguły są regionami słabiej rozwiniętymi. Konkurencyjność regionu oznacza także

⁴ Więcej o porównaniu miast Europy Środkowej zob.: http://www.urm.cz/uploads/assets/soubory/data/strategicky_plan/Analzy/porovnan_i_mesta_2011_2.pdf (28.12.2012).

⁵ I. Pietrzyk, *Zasoby specyficzne jako determinanta konkurencyjności regionów*, [w:] *Konkurencyjność miast i regionów a przedsiębiorczość i przemiany strukturalne*, red. A. Klasik, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2001, s. 11.

uzyskanie przewagi nad pozostałymi. Może mieć wpływ na poprawę jakości produktów i usług, a także ich zróżnicowanie oraz tworzenie nowych rynków zbytu i kreowanie nowych potrzeb⁶.

Konkurencyjność regionów związana jest, jak pisze A. Raszkowski, z „zestawieniem mocnych i słabych stron podmiotów konkurujących z punktu widzenia ich możliwości osiągnięcia sukcesu”⁷. Praga jest regionem najbardziej rozwiniętym i konkurencyjnym w Republice Czeskiej. Ma wiele mocnych stron, bardzo atrakcyjnych dla potencjalnych inwestorów z kraju i zagranicy. Jak już wspomniano, mieszczą się tu instytucje finansowe oraz korporacje międzynarodowe, a także – jako stolica – jest siedzibą władz, Czeskiego Banku Narodowego, Giełdy Papierów Wartościowych.

Atrakcyjność Pragi związana jest również z bliskością portu lotniczego, autostrad i dróg ekspresowych, a także gęstą siecią kolejową. W czeskiej stolicy jest także rozbudowana komunikacja miejska i podmiejska, każdego dnia pasażerów obsługuje łącznie prawie dwa tysiące tramwajów, autobusów oraz składów metra (łączna długość linii tramwajowych wynosi 142 km, linii autobusowych 2123 km, metra 59,4 km). Rocznie z usług przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej korzysta ponad mld pasażerów. Praski zintegrowany transport obejmuje obszar do 35 km od miasta, czyli ok. 240 gmin. Problemem Pragi, jak każdego dużego miasta, jest ruch na drogach i korki.

Mocną stroną stolicy jest wysoki poziom wykształconych i wykwalifikowanych mieszkańców w porównaniu z innymi regionami czeskimi. Najwięcej osób z wykształceniem wyższym w Republice Czeskiej mieszka w Pradze, a także w regionie południowomorawskim, ze względu znajdujący się w Brnie jeden z większych czeskich ośrodków akademickich. W roku akademickim 2009/2010 w stolicy znajdowało się 38 szkół wyższych zawodowych i 33 uczelnie wyższe, w których studioowało ponad 40% ogółu studentów. Ponad 40% nauczycieli akademickich pracuje w Pradze. Stale wzrasta liczba osób z wykształceniem wyższym oraz średnim, spada natomiast liczba prażan z wykształceniem podstawowym i średnim zawodowym.

Tabela 1. Poziom wykształcenia mieszkańców Pragi

Poziom wykształcenia	1980	1991	2001	2011
Podstawowe	289 831	216 769	146 511	114 071
Średnie zawodowe	296 060	293 681	292 029	227 404
Średnie ogólne (z maturą)	232 998	302 288	361 871	381 867
Wyższe	115 460	158 489	190 373	249 714

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Czeskiego Urzędu Statystycznego.

⁶ A. Raszkowski, *Czynniki konkurencyjności regionów*, [w:] *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, red. R. Bról, Prace Naukowe nr 1083, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005, s. 67.

⁷ Tamże, s. 66.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki badań naukowych i rozwoju w Pradze w latach 2001–2010

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba ośrodków badawczych	453	453	522	557	591	594	626	614	627	657
Liczba zgłoszeń patentowych	173	152	204	182	194	213	241	241	259	297
Liczba udzielonych patentów	71	72	84	78	114	91	85	87	149	116
Wydatki na badania i rozwój w mln koron	10 120	10 190	11 854	13 300	15 835	19 186	22 914	22 481	20 906	20 998

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Czeskiego Urzędu Statystycznego.

Ze wzrostem wykształcenia mieszkańców wzrasta również liczba ośrodków badawczych. W Pradze znajduje się ponad 25% wszystkich ośrodków zlokalizowanych w Republice Czeskiej. Z górą 40% środków przeznaczanych na badania i rozwój jest wykorzystywanych w stolicy, co stanowi 2% PKB miasta. Wydatki te w większości przeznaczane są na nauki przyrodnicze, techniczne i medyczne (jest to ponad 85%). W Pradze są zlokalizowane 4 parki technologiczno-naukowe, w 2006 r. odnotowano, że na 1000 mieszkańców przypada prawie 10 pracowników naukowych. Obserwuje się stały wzrost liczby komputerów osobistych: w 2011 r. już 70% gospodarstw domowych posiadało komputer. Coraz więcej gospodarstw korzysta z szerokopasmowego połączenia internetowego (w 2011 r. ok. 64%). Obserwuje się również wzrost użytkowników internetu (w 2011 r. 72%), a ponad 32% prażan dokonuje zakupów przez internet. Zwiększa się liczba urzędów i instytucji umożliwiających korzystanie na miejscu z internetu oraz oferujących przesyłanie zainteresowanym podmiotom informacji drogą elektroniczną.

Praga zdecydowanie wyróżnia się na tle innych regionów w Republice Czeskiej. Najlepiej ukazują to trzy podstawowe wskaźniki makroekonomiczne: udział PKB przypadający na jednego mieszkańca danego regionu, stopa bezrobocia oraz poziom wynagrodzenia w latach 2001–2010.

W Pradze notowana jest najwyższa wartość PKB *per capita* i od 2001 r. stale jest ona ponad dwukrotnie większa niż średnia dla całej Republiki Czeskiej. Natomiast naj-

Tabela 3. PKB *per capita* w Czechach w latach 2001–2010 (w CZK)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Republika Czeska	239 487	251 700	263 497	286 979	304 478	326 553	354 808	368 986	356 405	358 957
Praga	485 777	519 234	552 425	598 807	639 470	687 133	759 758	797 479	760 925	776 968
Środkowoczeski	225 171	238 557	246 087	268 635	277 088	306 164	330 739	341 272	319 081	322 811
Południowoczeski	218 392	228 746	238 535	257 709	275 950	294 799	307 045	308 539	306 421	306 833
Pilzneński	223 156	233 097	248 697	278 247	288 451	310 824	328 653	315 281	309091	306 628
Karlowarski	200 404	213 210	218 868	230 106	237 537	243 895	262 925	264 007	263 710	259 560
Ustecki	193 880	204 889	220 158	237 458	250 381	267 430	285 765	295 512	299 357	299 435
Liberecki	213 143	220 044	212 476	229 238	252 791	265 520	274 191	276 922	265 373	268 480
Hradecki	222 603	227 869	234 508	254 721	264 873	276 868	301 849	313 532	309 570	308 946
Pardubicki	203456	213 622	221 812	240 078	249 765	272 969	297 475	300 531	287 918	283 710
Wysocyzyna	206220	214 166	221 832	235 936	254 853	273 262	297 835	296 305	293 213	292 669
Południowomorawski	221410	231 903	244 303	262 035	274 819	297 148	325 239	347 435	336 936	335 983
Ołomuniecki	187090	194 666	203 507	224 403	229 065	241 016	262 406	275 408	268 323	270 987
Zliński	200205	207 790	216 570	228 748	245 280	265 558	288 497	313 429	305 910	301 442
Morawsko-śląski	187524	195 838	203 774	233 765	258 615	271 633	297 281	314 644	293 281	297 177

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Czeskiego Urzędu Statystycznego.

Tabela 4. Poziom średniej stopy bezrobocia w latach 2001–2010 w Republice Czeskiej

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Republika Czeska	8,90	9,81	10,31	9,47	8,88	7,67	5,98	5,96	9,24	9,57
Praga	3,39	3,73	4,02	3,58	3,25	2,72	2,16	2,14	3,66	4,07
Środkowoczeski	6,76	7,21	7,43	6,85	6,25	5,32	4,25	4,47	7,01	7,73
Południowoczeski	6,03	6,65	6,96	6,59	6,69	5,68	4,47	4,83	7,78	8,50
Pilzneński	6,52	7,06	7,60	6,74	6,45	5,60	4,43	5,03	8,16	8,25
Karłowarski	8,71	10,07	10,62	10,75	10,28	9,20	7,32	7,62	11,07	11,39
Ustecki	15,83	17,13	17,94	15,85	15,41	13,77	10,96	10,26	13,61	13,90
Liberecki	7,35	8,68	9,48	8,22	7,73	7,04	6,05	6,95	11,24	10,54
Hradecki	6,30	7,30	7,89	7,67	7,33	6,32	4,70	4,81	7,97	8,37
Pardubicki	7,93	8,66	9,42	8,94	8,35	6,91	5,43	5,95	9,58	9,87
Wysocyzyna	7,02	8,32	9,20	8,85	8,23	7,10	5,63	6,27	10,25	10,73
Południowomorawski	9,73	11,20	11,45	10,69	10,21	8,82	6,92	6,83	10,59	10,87
Ołomuniecki	11,78	12,20	12,48	11,73	10,65	8,97	6,73	6,87	12,19	12,48
Zliński	8,51	10,22	10,61	9,53	9,27	7,75	6,02	6,13	10,83	10,74
Morawsko-śląski	15,11	15,89	16,84	15,66	14,23	12,58	9,62	8,49	12,14	12,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Czeskiego Urzędu Statystycznego.

Tabela 5. Poziom wynagrodzeń w latach 2001–2010 w Republice Czeskiej w CZK

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Praga	20 800	20 364	21 590	22 914	24 109	25 914	27 396	28 830	30 028	30 913
Środkowoczeski	14 407	14 654	15 592	16 619	17 281	18 535	20 097	21 510	21 972	22 776
Południowoczeski	13 528	13 910	14 640	15 478	16 289	17 232	18 431	19 637	20 319	20 665
Pilzeński	13 977	14 312	15 224	16 244	16 850	18 148	19 376	20 767	21 864	22 018
Karlowarski	13 042	13 322	13 998	14 912	15 493	16 391	17 448	18 621	19 450	19 675
Ustecki	13 553	14 030	14 895	15 804	16 577	17 489	18 703	19 957	20 850	21 145
Liberecki	13 463	13 632	14 481	15 253	16 182	17 118	18 398	19 807	20 426	20 723
Hradecki	13 183	13 615	14 519	15 478	16 217	17 179	18 280	19 929	20 527	20 852
Pardubicki	12 868	13 364	14 282	15 219	15 849	16 938	18 191	19 388	19 887	20 121
Wysocyzyna	12 848	13 349	14 094	15 045	15 882	17 018	18 398	19 844	20 037	20 556
Południowomorawski	13 619	14 052	14 981	16 027	16 770	17 646	19 252	20 763	21 703	21 847
Ołomuniecki	12 800	13 313	14 102	15 183	15 744	16 797	18 080	19 292	19 926	20 359
Zliński	13 148	13 432	14 133	15 076	15 792	16 800	17 995	19 219	19 478	19 965
Morawsko-śląski	14 049	14 263	15 177	16 159	17 009	17 919	19 263	20 730	21 136	21 553

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Czeskiego Urzędu Statystycznego.

niższa jest ona w takich regionach, jak karlowarski, ołomuniecki oraz ustecki i jest ona prawie trzykrotnie niższa. Największy udział w strukturze PKB w Pradze mają usługi i w 2010 r. stanowiły one 81,8%, przemysł natomiast 17,8% a rolnictwo zaledwie 0,3%. Kryzys finansowy wyhamował wzrost PKB w Republice Czeskiej i w Pradze.

Najniższa stopa bezrobocia w Republice Czeskiej jest notowana także w Pradze. W 2010 r. wynosiła ona 4,07% i była ponad dwukrotnie niższa niż średnia krajowa oraz trzykrotnie niższa niż w regionie usteckim 13,90%. Drugim o najniższym poziomie stopy bezrobocia był kraj środkowoczeski, ale i tak jego wartość była prawie dwukrotnie wyższa niż w stolicy. Niska stopa bezrobocia w Pradze również wskazuje na mocną pozycję stolicy na tle innych regionów w Republice Czeskiej. Jednak w wyniku niekorzystnych zjawisk gospodarczych spowodowanych ogólnosiątkowym kryzysem finansowym nawet w Pradze w 2009 r. można zauważyć wzrost stopy bezrobocia, pierwszy od 2003 r.

Najwyższe średnie wynagrodzenie – 30 913,00 koron – otrzymują pracownicy w Pradze (jest ono o ponad 25% wyższe niż średnie wynagrodzenie w Czechach), a najniższe – 19 675,00 – w kraju karlowarskim. Różnica jest znaczna i wynosi ponad 11 238,00 koron, co stanowi dwie trzecie wynagrodzenia pracowników stolicy. Inne regiony, w których wynagrodzenie jest niskie, to kraj zliński, pardubicki oraz ołomuniecki, natomiast najwyższe występuje w środkowoczeskim, pilzneńskim i południowomorawskim. Należy jednak pamiętać, że w dużych miastach utrzymanie się mieszkańców jest droższe niż w małych miastach czy na wsi, zwłaszcza koszty mieszkaniowe. Ceny za 1 m² mieszkania są nawet czterokrotnie wyższe niż w pozostałych regionach (np. kraj ustecki).

4. Zakończenie

Stolica Republiki Czeskiej niewątpliwie jest regionem konkurencyjnym na tle pozostałych czeskich regionów. W mieście jest wysoki poziom wykształconych i wysoko wykwalifikowanych pracowników. Bardzo ważną rolę odgrywa wprowadzanie innowacji i dążenie do utrzymania stałego rozwoju technologicznego oraz technicznego. W Pradze pracuje większość pracowników naukowych, wzrasta również liczba miejsc pracy dla osób z wykształceniem informatycznym. Jest atrakcyjnym miejscem również dla potencjalnych mieszkańców, posiada bowiem nie tylko zróżnicowany rynek pracy, ale także bogatą ofertę edukacyjną, mieszkaniową i rekreacyjno-rozrywkową.

Mocne strony Pragi przeważają nad słabymi. Wykwalifikowana siła robocza, centra naukowo-technologiczne, rozbudowana infrastruktura, bliskość lotniska, autostrad i dróg ekspresowych, a także rozwinięta komunikacja miejska zachęcają inwestorów krajowych i zagranicznych. Coraz większa atrakcyjność Pragi powoduje narastanie dysproporcji między stolicą a pozostałymi regionami. Przedstawione wy-

brane wskaźniki makroekonomiczne ukazują skalę tych różnic. Zjawisko pogłębiania się dysproporcji między regionami w Republice Czeskiej w najbliższym czasie prawdopodobnie będzie się nasilać, niezależnie od prowadzonej polityki regionalnej.

Literatura

- Błażek J., *Czynniki i kierunki rozwoju regionalnego Republiki Czeskiej podczas transformacji i w okresie przedakcesyjnym*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2004, nr 2.
- Błażek J., Csank P., *Nová fáze regionálního rozvoje v ČR?*, „Sociologický časopis/Czech Sociological Review” 2007, nr 5.
- Cieśla S., *Globalizacja i metropolizacja. Niektóre aspekty badań polskiej przestrzeni*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000, nr 4.
- Ekonomika v prostoru svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*, René Wokoun, Miloš Červený a kolektiv, Linde Praha, a.s., Praha 2008.
- Globalizacja i regionalizacja w gospodarce światowej*, red. R. Orłowska, K. Żołądkiewicz, PWE, Warszawa 2012.
- Gorzela G., Jałowicki B., *Konkurencyjność regionów*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000, nr 1.
- Hołuj A., Hołuj D., *Miasta metropolitalne jako bieguny rozwoju w gospodarce postindustrialnej*, Zeszyty Naukowe nr 4, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bochni, Bochnia 2006.
- Jałowicki B., *Spoleczna przestrzeń metropolii*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000.
- Kowalewski A., *Przez metropolie do dobrobytu?*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000, nr 1.
- Kuć-Czajkowska K.A., *Funkcje metropolitalne Warszawy, Pragi i Budapesztu*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2009, nr 1.
- Markowska-Przybyła U., *Przestrzeń regionu a jego konkurencyjność*, [w:] *Podstawy gospodarki przestrzennej. Wybrane aspekty*, red. S. Korenik, J. Słodczyk, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005.
- Pietrzyk I., *Zasoby specyficzne jako determinanta konkurencyjności regionów*, [w:] *Konkurencyjność miast i regionów a przedsiębiorczość i przemiany strukturalne*, red. A. Klasik, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2001.
- Raszkowski A., *Czynniki konkurencyjności regionów*, [w:] *Gospodarka lokalna i regionalna w teorii i praktyce*, red. R. Bról, Prace Naukowe nr 1083, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005.
- Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje hl. m. Prahy v roce 2011*, Český statistický úřad, Praha 2012.
- http://www.czechpoint101.com/en/prague_who/ (28.12.2012).
- <http://www.urm.cz/cs/uvod> (28.12.2012).
- http://www.czso.cz/xa/redakce.nsf/i/charakteristika_hl_m_prahy (28.12.2012).
- <http://www.czso.cz/xa/redakce.nsf/i/home> (28.12.2012).
- http://www.urm.cz/uploads/assets/soubory/data/strategicky_plan/Analzy/porovnani_mesta_2011_2.pdf (28.12.2012).

INFLUENCE OF SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS ON THE COMPETITIVENESS OF PRAGUE

Summary: The article presents the characteristic of Prague as a metropolis. The capital of the Czech Republic is an international city and plays an important role in Central Europe. A lot of foreign companies decided to run their business in Prague because it offers many favorable conditions such as high level of well-educated and highly qualified workers, an innovative environment, a developed infrastructure (transport, telecommunication). Prague is more competitive and attractive to investors than other Czech regions and as a result constantly increases disparities between itself and them (for example salary is about 25% higher than the national average and unemployment is more than twice lower than the national average).

Keywords: city, metropolis, competitiveness, region, globalization, Prague.